

7a

7b

8a

8b

9a

9b

10a

10b

11a

11b

12a

12b

13a

13b

BİR SULTANTEPE TABLETİ ÜZERİNE BAZI GÖRÜŞLER

GALİP ÇAĞIRGAN

Sultantepe tabletleri arasından biri, STT 69, kolofonunda da belirtildiği gibi Babil’li bir *mašmaššu* rahibi olan “*Marduk-šāpik-zēri*” isimli bir kâtip tarafından yazıldığından dolayı dikkati çeker (krş.W.G.Lambert, RA 53 s.122). Yazı Assur stilinde olduğu için tablet muhtemelen daha önce adı geçen Babil’li rahip tarafından yazılmış olan orijinal metinden kopye edilmiştir. Tablet envanter numarasından, 51/18, anladığımız kadarıyla, Sultantepe kazılarının 1951 sezonunda ele geçmiş olup muhtevası O.R.Gurney ve J.J.Finkelstein tarafından “Zappu (?) (Pleides)’ya şu.ila duası; muhtemelen BMS 48 ile ilgili¹ (bk.STT I, s.6)”, olarak verilmiştir. Bu görüş Zappu’nun *ilāni sibitti* “Yedi Tanrılar”, (bk. KAV 218, A i, st.12 ve 19) olarak bilinmesinden ve aynı zamanda fiil formlarının ve şahıs zamirlerinin çoğul olarak geçtiği metnin kendisi tarafından da desteklenmektedir.

Tabletin ön yüzü oldukça kötü korunmuş olup sadece sağ üst ve sol alt köşelerde bazı tam olmayan satırlar bulunmaktadır. Arka yüzde, şayet ilk satır dikkate alınmazsa, üst kenara yakın noktada ve sol tarafta satır başlarından birkaç işaretin kaybolduğu görülmektedir.

Tablet, çivi yazılı literatürde “incantation” olarak bilinen türün örnek tipinde düzenlenmiştir ve üç bölümden ibarettir: a) Hitap, b) İstekler, c) Şükran. Bu bölümlerden sonra, metin bir ritüelin tarifleriyle devam eder. Tabletin normal olarak *šiptu* (én) “efsun” (incantation) kelimesiyle başladığı ve 22. satırda da görüldüğü gibi Zappu “Ülker” (Pleides) yıldızının adı ile devam etmiş olması beklenmektedir. Sonraki üç satır (2-4) hitap olarak bilinen bölüme ait olmalıdır. 5-7. satırlar, 5. satırın başlangıç kısmı hariç, BMS 62 + OECT VI, 22 K 2784 (bk.JRAS 1929, s.295 v.d; krş.Iraq 18, s.62; LKA 109)’ün duplikatıdır. 8.satır kişinin kendisini takdim ve hastalığını tarif etmesiyle başlar, fakat kalan

1. Bu iki metnin -STT 69 ve BMS 48- Zappu veya Sibzianna için yazılmış olmasından başka, kelime kompozisyonu olarak aralarında hiç bir ilişki yoktur.

satırların –ön yüzde– son derece kötü korunmuş olması, hastalığın gerçek kimliğini teşhis etmemize izin vermez. Bununla beraber, ön yüzün son satırı (st.19), kırık olan durumundan dolayı dikkate alınmazsa, “efsun” ve sonraki ritüelin, alın, baş, ayak ve adale ağrısından muzdarip bir kimse için yapıldığı fikri sag.ki, sag.du, gîr (st.9) gig.sag.ki (st.15), gig.uzumeş (st.16) ideogramlarından dolayı söylenebilir.

Arka yüzün ilk iki satırı (st.20–21), efsunlarda şükran olarak tanımlanan bölüme aittir. 22.satırdaki ayrılmış kısım *Zappu* veya Ülker Yıldızı için üstteki efsunun okunması gerektiği hakkında bilgi verir. 23. satır ritüeli alışılmış dü.dü.bi “onun ritüeli” (dü.dü.bi’nin Akkadca okunuşu olan *epušta-šu* için bk.W.G.Kuntsmann, Gebetsbeschwörungen, s.64; krş.BRM IV, 32,4) formülü ile başlatır ve tarif edilen ritüelin ya akşam üzeri veya ikindi vakti şehir dışındaki bir kırdı veya bir çölde, bir gi.du₈ (st.24–25) (gi.du₈’nun Akkadca *paîru* olarak okunuşu A.Falkenstein tarafından LKU, s.17 not 6 da ispat edilmiştir. Ayrıca, krş. AfO 18, s.333, st.732; MSL 7, s.45, st.198 a) ile yapılması gerektiğini belirtir. Saz altarm yerleştirilmesinden sonra bir buhurdanlıkta selvi ağacı sunulur. Daha sonra şarap, iyi kalite bira ve adı okunamayan bir maddenin libasyonu yapılır (st.25). Bir sonraki satırda “pak bir kuzu” kurban edildikten sonra omuz, yağlı doku ve kızartmalık et sunulur.

Daha sonra, pak *bututtu*-hububatının unundan yapılmış olan topraklar yağ ve bal ile katılaştırılır (?) ve sarılırlar. Okunmuş yiyeceğin hastaya verilmesinden sonra ölü adakları sunulur ve bir miktar şarap dökülür. Sonunda ritüel aşağıdaki efsun’un okunması gerekliliği cümlesiyle sona erer.

TRANSKRİPSİYON

- 1 [şıptu (én) . . .] x-ti dan-n[u]-t[i]
- 2 [. . .]-ti al-lal-li ilānimeş šá-qu-ti
- 3 [. . . ša-ki-nu] na-mir-ti ra-’i-mu ba-am-la-a-ti²
- 4 [. . .] x-a-ni mu-šad-di-ḫu şu-[ş] e-e
- 5 [. . .] x x zi ti [. .] x u balāṭi (ti.la) at-tu-nu-ma t[a-š] im-ma

2 *Bamlāti* kelimesinin, muhtevaya da uyan *ba’ülāti* yerine kullanılmış olması gerekir. Alef’in *m* konsonuna dönüşmesi hakkındaki deliller W.von Soden tarafından toplanmış ve GAG § 31 d, § 33 c de verilmiştir.

- 6 [u₆urāt (giš. ħur)^{meš} balāt] i ([ti.l] a) at-tu-nu-ma tu- [u]š-ša-ra
purussê (eš. bar) balāti (ti. la) at-tu-n [u-ma] taparrasa (ku₅)^{sa}
- 7 [šipat(tu₆)-ku-nu balā] tu ([ti.l]a) ši-it pí(ka)-ku-nu šá-la-mu
e-peš pí(ka)-ku-nu balātum(ti. la)-ma
- 8 [ana-ku annanna(nenni)] mār(a) annanna(nenni) [š]ag-šu ardu(İR)
pa-liḫ-ku-nu
- 9 [muruš(gig)] pūti(sag. ki) qaqqadi(sag. du) [. . . qāt]ē([š]u)ⁱⁱ(?)
u šēpē(gir)ⁱⁱ¹
- 10 [. . . š] im-ma-ti x [. . .] x ra x x
- 11 [. . .] ^{meš-ni} x [. . .] sag
- 12 [i(?) -n] a(?) -an-na i-na x [. . .] a a x
- 13 [. . .] gu x šá az(?) [. . .]
- 14 ù ina an-ni-x [. . .]
- 15 muruš(gig) pūti(sag. ki) x [. . .]
- 16 muruš(gig) šīrī(uzu)^{meš} x [. . .]
- 17 [(.) x da ma x [. . .]
- 18 [(.) x x lu x [. . .]
- 19 [. . . (.)] di [. . .]
- 20 [. . .] tal li x [. . .] x [. . .] x x
- 21 [na] r-bi-ku-nu lu-šá-pi dā-lí-lí-ku-nu x [. . .] a ša a ti(?) lu₄-lu₄
-
- 22 [in] im. inim.ma šu íl.lá ^dzap-[p]u. ke₄
-
- 23 dū. dū. bi lu- <ú> ina ši-mi-tan lu-ú ina qid-da-at u₄-mi
- 24 ina šēri(edin) ina ba-li-ti ašar šēpu(gir) parsat(ku)^{at} x [. . .] x
[. . .] x x
- 25 [(.)] paṭīra(gi. du₈) tukân(gin) niqnaq(níg. na) burāši(šem. li)
karānu(geštin) šikāru reštu(kaš. sag) u x (.) [tana]qqi([ba] l)^{qí}
- 26 [^{ud}] ^uniqa(siskur) eb-ba tanaqqi(bal)^{qí} ^{uzu}imittu (zag) ^{uzu}ḫinšu(me. ḫé)
^{uzu}š[um]ē (k[a. iz] i) tu-[ta] ḫ-[ḫ] a

- 27 [.] kup-pi-né-ti šebu-tu-ut-ti eb-bé- ti ina šamni(î.giš) dišpi(lal)
 28 [tu]-ret(?)-ta mar-kas kup-pi-né-ti³ tu-kap-pa [t]
 29 [ki] š-pí tu-šá-kal⁴ kispu(ki.sè.ga) ta-kas-sip 7 ^{giš}erēn [u(eri[n])
 . . (.)]
 30 [(.)] x e karānē (geštīn)^{meš} tanaqqi(bal)qí šiptu(én) an-ni-tu [x-šu]
 31 [tamannu(šid)]-ma lúgig.bi ina + e [š] ši [ptu] (é [n]) (?)
 32 [qa-t] i ^{md}marduk(amar.utu)-šāpik(đub)-zēri(numun) lúmaš.maš
 bābili(ká.đingir.ra)^{k[^d]}

TERCÜME

- 1 [Efsun: . . .] . . ku [vve] t [li]
 2 [. . .] . ulu tanrıların en kahramanları
 3 [. . .] . ışığı [koyanlar], insanları sevenler,
 4 [. . .] . . . , bataklık üzerinde yürüyenler.
 5 [. . .] . . . hayatın ve [. . .] . yalnız siz ta [yin] edersiniz.
 6 [hay]at [ın plânını] yalnız siz çizersiniz, hayatın kararını yalnız siz kesersiniz.

3 CAD, *kuppīnētu* kelimesini henüz metinlerde rastlanmamış farazi bir *kupittu*'nun çoğulu olan *kupatinnū*'nun bir varyantı olarak alır. Kelimenin münakaşası M. Weir ve R. Labat tarafından, sırasıyla, Or.NS 8, s.301 v. d. ve RA 40, s.120 v.d. da yapılmış, Akkadece'da *-innu* sufiksinin ilgili kelimeye "dimunitive" bir manâ verdiği, dolayısıyla *kupatinnū*'nun orijinal bir *kupattu* kelimesinden türemiş olabileceği sonucuna varılmıştır. Kelimenin manâsı CAD de "pill", AHW de ise "Kugelchen, Pille" olarak verilmiştir. İlk bakışta, kelimeyi *kupatinnū*'nun bir varyantı olarak almak, her iki kelimenin de *kupputu* "yuvarlamak, bastırmak" fiili ile kullanıldığından dolayı, akla yatkın gelebilir.

Bununla beraber, bizim örneğimizdeki problem, şayet bu ismin *kupputu* fiilinden türetildiği kabul edilirse, *n* nazal konsonunun nasıl ve neden son iki kök olan *p* ve *t* seslerinin arasında girdiğinin izah edilmesi gerektiğinden olayı çözümlenmiş sayılmaz.

W. von Soden, ihtiyatla, çözüm olarak sadece tek bir örnek olan *piqittu*'nun çoğulu *piqīnētu*'yu gösterir (bk. AHW sub. voc. *kuppittu* ve *piqittu*). Şayet elimizdeki örneklerimiz birden fazla olmuş olsaydı, W.Von Soden'in vermiş olduğu bu örnekten; dental konsonlar olan *d*, *t*, *t* ile biten bir fiilden yapılmış olan feminin bir ismin çoğulunda, *n* sesinin son iki kök arasında girebileceği gibi bir kaidenin varlığı ileri sürülebilirdi. Öte taraftan konu, kâtabın yanılarak tekil *kupittu*'da bulunduğunu zannettiği *n* sesinin *t* sesine asimile olduğu, ismin çoğulunda ise bu *n* sesinin, *šattu*, *šanātu* örneğinde de görüleceği gibi, ortaya çıktığı şekilde de yorumlanabilirdi.

4 W.von Soden *tu-šá-sah* (?) olarak okur (krş. AHW sub.voc. *našāhu*).

- 7 [Büyülü sözünüz hay]at, ağzınızı açışınız sı[hh]at, konuşmanız hayattır.
- 8 [Ben, falancanın] oğlu filanca, sana saygı duyan, [e]ziyet edilmiş köleyim.
- 9 Alın [ve] baş illeti [. . . ell] er(?) ve ayaklar,
- 10 [. . . i]nme . [. . .] . . . .
- 11 [. . .] . . . [. . .] baş
- 12 [şi]mdi(?), de/ile [. . .]
- 13 [. . .] . . . [. . .]
- 14 ve . . . de/ile(?) [. . .]
- 15 alın illeti . [. . .]
- 16 adale illeti . [. . .]
- 17 [(.)] . . . . [. . .]
- 18 [(.)] . . . . [. . .]
- 19 [. . . (.)] . [. . .]
- 20 [. . . (.)] . . . [. . .] . . . [. . .]
- 21 Şa[nını] yücelteyim, ününü öveyim . [. . .] . . . .
-
- 22 Formula: Zappu için el kaldırma duası
-
- 23 Ritüeli: Ya akşam üzeri veya ikindi vakti,
- 24 ovada, çölde, tenha bir yerde . [. . .] . [. . .] . . .
- 25 [(.)] saz altar yerleştirirsin. Bir selvi buhurdanlığı, şarabı, kalite birayı ve . (.) sun[arsın] .
- 26 Pak bir kuzuyu kurban edersin, yağlı dokuyu, omuzu (ve) ro [stol] uk eti su[nar] sın.
- 27 pa[k] bu^{tu}ttu-unundan yapılmış [. . .] topakları yağ (ve) bal ile kati-laş[tırırsın] (?).
- 28 Topakların bağlarını [s]ararsın.

29 [büyü]lü yiyeceği verirsin, ölü adaklarını sunarsın. Yedi sedir ağa-
[cı . . (.).]

30 [(.)] . . şarap sunarsın. Bu efsunu [x-defa]

31 [okursun] ve bu hasta adam iyi olacak. Ef[sun (?)] .

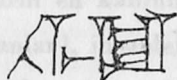
32 Babil'li *mašmaššu*-rahibi *Marduk-šāpik-zēri* e[liyle] .

KOLLASYONLAR

st. 6 taparrasa(ku₅)^{sa}

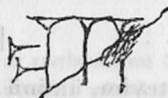
st. 14 ù

st. 28 [tu]-ret(?)—ta

st. 29 tu-šá—kal

SOME REMARKS ON A SULTANTEPE TABLET*

GALİP ÇAĞIRGAN

Among the Sultantepe Tablets one, STT 69, draws attention to itself because the colophon names the scribe "*Marduk-šāpik-zēri, maš-maššu*-priest of Babylon." (cf. W.G. Lambert, RA 53, p.122). Since the script is Assyrian this is probably a colophon copied from a previous copy of the text. According to its registration number, 51/18, the tablet was unearthed during the 1951 campaign of the Sultantepe Excavation and its contents were given by O.R. Gurney and J.J. Finkelstein as "šu. ila prayer to Zappu (?) (the Pleiades); possibly related to BMS. 48"¹ (STT I, p.6). This is supported by the text itself, where the verbal forms and the personal pronouns are always in plural, as the Zappu are described as the *ilāni sibitti* "The Seven Gods" (KAV 218, A i. 11. 12 and 19; cf. K. Tallqvist, AGE, p.482).

The tablet is badly damaged on the obverse; incomplete lines survive at the top right hand and bottom left hand portions. On the reverse, a few signs are missing from each line, except for the first, which is largely broken away.

The tablet is composed in the classical manner of the incantation, which means it consists of: a) an address, b) requests, c) expression of thanks, and proceeding with a ritual. Normally the tablet would begin with the word *šiptu* (én) "incantation" and one would expect next the name of the star, Zappu "the Pleiades", which appears in the rubric, 1.22. The following three lines (2-4) were probably devoted to the address. Lines 5-7, except the beginning of line 5, are duplicated by BMS 62 + OECT VI, 22 K 2784 (see JRAS 1929, p.295 ff.; also cf. Iraq 18, p. 62, LKA 109). Line 8 starts with the introduction of the person himself and continues describing his sufferings. Unfortunately, the damage on the

* Thanks are due to Prof. W.G. Lambert who kindly read the manuscript and made valuable suggestions. However, final responsibility rests upon the author.

¹ These two texts, STT 69 and BMS 48, have nothing in common about wordings, except they are both incantations for Zappu or Sibzianna.